

**ПОЕТИКА ІСТОРІЇ: ФОРМИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ, ІМАГОЛОГІЧНІ ПРОЄКЦІЇ,
ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА (ПОВІСТЬ Є. ГРЕБІНКИ
«НЕЖИНСКИЙ ПОЛКОВНИК ЗОЛОТАРЕНКО»)**

*Малиновський Артур Тимофійович,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри загального та слов'янського
літературознавства
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
malinowski_artur@ukr.net
orcid.org/0000-0001-5687-6413*

У статті йдеться про романтичну інтерпретацію національної історії у повісті Є. Гребінки «Нежинський полковник Золотаренко». Застосовано методологію історичної школи «Анналів», висвітлення минулого з позицій його переживання суб'єктом оповіді.

Мета дослідження – проаналізувати текст у контексті постколоніальної теорії, з'ясувати роль жанротворчого чинника і вальтер-скоттівської традиції в постанні самотнього історичного письма на національному ґрунті; дослідити конструктивну роль етностереотипів в інтеріоризації історії, інтелектуальному перенесенні її образів у сферу внутрішньої поведінки, емоційного переживання.

Методологія дослідження пов'язана з обґрунтуванням альтернативного прочитання історичних подій у контексті культурної антропології, етноімагології, трансферу чужих моделей у своє середовище. Продуктивним є застосування нового історизму як наукової моделі прочитання історичної нарації Гребінки крізь призму чутливості, етностереотипів, приватного життя. З цього погляду методологія французької історичної школи «Анналів» дозволяє побачити в тексті альтернативну, контроверсійну концепцію історії. Її інтерпретація увиразнюється методами літературної імагології, жанрової типології, культурного трансферу.

Результати дослідження ілюструють зв'язок між авторською концепцією історії і національною пам'яттю, селекцією, архівуванням подій минулого в емоційному досвіді народу, суб'єктивною інтерпретацією і навіть міфологізацією фактів, джерел, постатей. Йдеться про новий тип історизму, що сприяє модерності історичного письма й набуває інтернаціонального характеру. Простежено зв'язок з баладністю як особливим жанровим, стилетворчим чинником, що постає у посередницькій функції, увиразнює європейську традицію літературного історіописання. Проаналізовано механізми трансформації епічного начала, яке підкоряється зображенню приватного, побутового життя, відтворює камерні ситуації.

Окрему увагу приділено етностереотипам, умовам і факторам їхнього утворення під впливом історичної ситуації, політичної кон'юнктури, психологізації уявлень про Іншого. Наголошено на щільному зв'язку стереотипів і так званої постісторичної ситуації, національної пам'яті. Простежено способи трансформації історичної правди, шляхи її трансферу у сферу приватного, камерного простору.

Висновки. Поетика історії постає сукупністю тропів, здатних відтворити минуле в його суб'єктивно емоційному заломленні, в індивідуальній інтерпретації і контроверсійній концепції історичного процесу.

Ключові слова: баладність, готична традиція, історіописання, ксенофобія, стереотип, трансфер.

**POETICS OF HISTORY: FORMS OF REPRESENTATION, IMAGOLOGICAL PROJECTIONS,
GENRE SPECIFICS (E. HREBINKA'S STORY "COLONEL ZOLOTARENKO OF NIZHYN")**

*Malynovsky Arthur Tymofiiovych,
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of General and Slavic Literary Studies
Odessa I.I. Mechnikov National University
malinowski_artur@ukr.net
orcid.org/0000-0001-5687-6413*

The article deals with a romantic interpretation of national history in E. Hrebinka's novel "Colonel Zolotarenko of Nizhyn". The methodology of the historical school "Annals" is applied, the coverage of the past from the standpoint of its experience by the subject of the story.

The purpose of the study is to analyze the text in the plane of postcolonial theory, to find out the role of the genre-creating factor and the Walter-Scottish tradition in the emergence of original historical writing on national soil. Investigate the constructive role of ethnostereotypes in the internalization of history, the intellectual transfer of its images in the plane of internal behavior, emotional experience.

Methods is related to the substantiation of alternative reading of historical events in the context of cultural anthropology, ethnoimagology, transfer of other people's models into one's environment.

The results of the study illustrate the connection between the author's concept of history and national memory, selection, archiving of past events in the emotional experience of the people, subjective interpretation and even mythologizing of facts, sources, figures. It is a new type of historicism that contributes to the modernity of historical writing and acquires an international character. The connection with ballad as a special genre, stylistic factor, which appears in the mediating function, emphasizes the European tradition of literary

historiography. The mechanisms of transformation of the epic principle are analyzed, which obeys the image of private, everyday life, reproduces more or less chamber situations.

Special attention is paid to ethnostereotypes, conditions and factors of their formation under the influence of the historical situation, political situation, psychologization of ideas about the Other. Emphasis is placed on the close connection between stereotypes and the so-called post-historical situation, national memory.

Conclusions. The poetics of history appears as a set of paths capable of reproducing the past in its subjective emotional refraction, in individual interpretation and the controversial concept of the historical process.

Key words: ballad, gothic tradition, interiorization, historiography, xenophobia, stereotype, topos, transfer.

Вступ. Актуальним у сучасній гуманітаристиці є виявлення механізмів функціонування історичної пам'яті, способів її текстуалізації, вивчення її форм у контексті міждисциплінарних зв'язків. Тексти класичної літератури часто являють собою приклади неоднозначних, полівалентних структур, котрі потребують комплексного аналізу і розв'язання наявної в них проблематики. У повісті Гребінки «Нежинский полковник Золотаренко» (1842) історична колізія слугує рамкою для культурно-антропологічної проблематики, переведення зовнішнього у внутрішнє, психологізації подієвого плану засобами романтичної поетики і нагнітанням специфічних для готичної літератури ефектів напруження, таємничості, незрозумілого страху і тривоги, очікування невідомого. Тому історичне позначається лише пунктирно, хоч із хронологічною і фактологічною достеменністю, атрибутується як жанрова надбудова у підзаголовку («историческая быль»), ховаючись, втім, у містичних глибинах тексту, в його міфопоетиці. Зрощення цих двох складників, вочевидь, зумовлене першим досвідом молодого письменника у творенні історичної прози й неусвідомленим поєднанням сфери приватного, *грунту*, родинно-побутових взаємин із перебігом подій на арені міжнародних і міжнародних зіткнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У гребінкознавстві повість «Нежинский полковник Золотаренко» досліджено переважно в аспекті жанрової специфіки, фольклоризації і романтизації історичного наративу. Проте відсутні розвідки з антропологічної проблематики, не запропоновано жодної спроби постколоніального прочитання тексту, не проаналізовано надзвичайно актуальний імагологічний складник. У дослідженнях Є. Нахліка, В. Мацапури, Л. Задорожної, Н. Перевертень, Ж. Янковської обґрунтовано письменницьку візію історії, її наповнення суб'єктивними смислами, органічний зв'язок із фольклорною спадщиною. Особливу увагу приділено жанровій структурі, переосмисленню в новому каноні історичної прози готичних традицій. Дослідження Л. Мацапури, С. Титаренко, М. Русанової, Д. Чика допомагають ідентифікувати готичні коди художнього тексту. Теоретичні розвідки з літературної антропології, імагології, історико-соціологічні екскурси (Ф. Артог, В. Будний, О. Ліпатов, В. Чубарова) дозволяють побачити в тексті співвідношення стереотипів, побудованих на ідеологічному спотворенні уявлень про українців і поляків. Вищевказані дослідження сприяють застосуванню теорії «націєрозповідності» (Х. Бгабга), способів омовлення історії в художньому тексті.

Мета дослідження – встановити шляхи рецепції історичної тематики в національній прозі, з'ясувати питому вагу побутового, приватного і міжособистісного компонента в авторській візії історії. Доцільним є аналіз повісті крізь призму постколоніального повороту, нової методології, опертої на деконструкції тропів контрверсійного мовлення, етнонаціональних і конфесійних стереотипів, офіційної наукової версії історії України. Слід продемонструвати шляхи виламування оповідання Гребінки з канонів романтичної естетики й наближення до політично загостреного наративу з потужним антиімперським підтекстом. Застосовуючи методи літературної імагології й трансферного аналізу, простежити динаміку розвитку історичної нарації на українському ґрунті.

1. Нова модель історизму. Вальтер-скоттівська схема якнайкраще пасувала до відтворення консервативних форм життя бездержавних націй, які, однак, таїли рушійні сили руйнування імперських порядків і поступово перетворювалися із спостерігачів на повноправних учасників історичного процесу. Побутове, приватне просякалося історичним, крізь нього просочувалася система подій, винесена на маргінеси твору. Слушною є думка Є. Нахліка: «Історія для Гребінки тільки тло, на якому розгортаються події приватного життя героїв. Історичний конфлікт – звільнення Росії та Білорусії від польського поневолення – ще не утворює під пером автора сюжетної лінії. «Историческая быль» по суті перетворюється на розповідь про помсту поляка Францишека «наказному гетьману» Золотаренку за те, що той роз'єднав його з коханою – сестрою гетьмана Любкою» (Нахлік, 1987: 13).

Національна минувшина в її фіксаціях носіями фольклорної свідомості переакцентує увагу з фактології та об'єктивної подієвості історії на проблему історичної пам'яті, що схоплює уламки подій, контрверсійні течії в загальному потоці історії і зосереджується на їхньому емоційному аспекті, відлуннях у голосах сучасності. Послідовник школи «Анналів» Ф. Артог для вивчення механізмів репрезентації історії вводить поняття «режим історичної рефлексії» (Артог 2002: 148), яке визначає тональність «переживання часу», «в який спосіб ми говоримо про наш час і живемо в ньому», «відкриває простір роботи і мислення та окреслює його лінією горизонту», формує новий «порядок», нову часову послідовність (Артог, 2002: 148). Варте уваги те, що передумови нового типу історизму складаються саме на порубіжжі XVIII–XIX ст., коли, власне, й постає актуальність вироблення модерних форм історичного письма. Зрощення фольклору та історії в українській літературі, однак, не обмежується лише вітчизняною традицією, а має певною мірою інтернаціональний характер. У будь-якому разі потреба трансферу *чужих* взірців на *свій* ґрунт, збагачення національного історіописання іноземними впливами ставали відчутними. І. Розковшенко в листі до І. Срезневського писав: «Якби з'явився між малоросіянами геній, подібний до Вальтера Скотта, то я ствердно говорю, що Малоросія є невичерпним джерелом для романів «історичних» (Шамрай, 1930: 57).

Баладність була надто гнучким жанрово-родовим компонентом, в якому історія, пропущена крізь побут і приватне життя, репрезентується зсередини, стає частиною емоційного світу персонажів, переживання наслідків великих

потрясінь у локальному просторі. Ще до хвилі байронізму баладність була візитною карткою романтизму, визначала його образність і захоплення фольклором. У площині схрещення літературної естетики, фольклору та історії виявляється тип творчого освоєння вальтер-скоттівської моделі історичного роману на українському ґрунті. До розуміння типології міжнародних жанрових подібностей підштовхує А. Шамрай у своїй концепції динаміки естетичних систем на матеріалі харківської школи романтиків: «Балюда в розвитку романтизму європейського зв'язується, головним чином, з англійським фольклором, що його такі англійські поети, як Вальтер Скотт, Кольрідж, Крістабель, почали опрацьовувати в кінці XVIII і на початку XIX століття» (Шамрай, 1930: 113). Цілком імовірно, що саме через баладність романтичний історизм Вальтера Скотта прищеплюється в Україні, точніше, вона постає однією з ліній рецепції спорідненого типу історіописання. Отже, баладність постає ґрунтом, на якому оприявнюються національні літературні традиції, а також відбувається трансфер, творче засвоєння і продуктивне використання жанрових ресурсів європейських історичних нарацій. Ця жанрова стилістика сприяє виведенню назовні не так самої історії, як її дійових осіб переважно в побутовому заломленні, сфері внутрішньої поведінки. Актуалізується роль стереотипу як своєрідного лакмусу, антропоцентричного чинника історичного процесу.

2. Етнонаціональні стереотипи. Гребінка вивертає епічне зсередини, використовуючи любовну колізію як привід для створення складної імагологічної проєкції. Золотаренко руйнує щастя сестри не з причин особистої відрази, а внаслідок інтеріоризованого історичними реаліями негативного ставлення до поляка не як до *Иностранца* в його національних відмінностях, а як до *ворога*, більш однозначного образу, уособлення політично виробленого ярлика, емблеми. На його індивідуальне сприйняття нашаровуються колективні уявлення, транспоновані досвідом поколінь, що пережили національно-релігійний гніт під владою Речі Посполитої. Перцепція передбачає вилучення з етнокультурної ідентичності індексів і характеристик, актуальних у певній історико-культурній ситуації або політичній кон'юктурі. «Наказний гетьман» аж до тілесної відрази ненавидить шляхтича Францишека, поляризуючи своє ставлення до нього в опозиції людського – нелюдського: «эта гадина не стоит, чтобы ею пачкал руки добрый казак. Бей его, Данило, нагайкою!» (Гребінка 1981: 119). Саме віросповідальний фактор розмежує колективні ідентичності, поляризує світи і зумовлює редукований погляд на *Чужого* з позицій *Свого*. Причому характеристики еволюціонують від амбівалентних («настоящий казак, если б не католицкого закона») до нагнітання відверто негативних суджень («полюбила безродного шляхтича, да еще и католика!»). Зрозуміло, риторика полковника і солідарного з ним козака-розповідача Данила побудована на аперцепціях, тобто попередніх, автоматично засвоєних свідомістю емоційних матрицях, в яких поняття, денотат обростає суб'єктивними оціночними характеристиками («как съедутся гости, да брат станет укорять ее, что полюбила католика, да начнет честить Францишека, как долг велит, и оборванцем, и блудолизом, и всякими разными словами...»).

Трансформація образу *чужого* в образ *ворога* здійснюється під тиском ксенофобських настроїв як наслідку репресивного історичного досвіду і колоніальної політики. У діалогічному полі іншування, відчуження, творенні образів *не-своїх, інакших, мисленевих* і уявних проєкцій ксенофобія є надто сильною позицією розмежування, поляризації. Тому в імагологічних студіях вона має ще посісти належне місце метаприйому, інтердисциплінарного дискурсу для з'ясування антропологічних меж взаємодії з *Иным*. Тим паче, що на рівні підсвідомості, в підвалинах людської психіки, як вважав З. Фрейд, «ненависть як ставлення до об'єкта є старшою від любові» (Фрейд, 1997: 213), а ксенофобія як її проявлення є вродженою, постаючи механізмом самозбереження і самозахисту від незнайомого, небезпечного, ірраціонального. Прикладом такої ідентифікації в тексті Гребінки є відверто негативне ставлення до чужої релігії з точки зору своєї, про зниклого Францишека подекують, що він подався в католицькі монахи, «не в наши, а в свои», «не в христианские». Це викривлення понять є наслідком притаманної антиколоніальній свідомості передусім політичної негативізації католицизму як маркеру ворожої панівної нації, її експансії на прикордонні території. Тут діє механізм стереотипу, який створюється внаслідок селекції і впорядкування в етноментальній свідомості уявлень про *чужого* і стає елементом комунікативної прагматики, схематизує, спрощує спілкування. Стереотип народжується як продукт вторинної семіотизації, індекс з вилученими з нього і притлумленими культурними значеннями, інструмент маніпуляцій, знак, наповнений потрібними в актуальному часі смислами. В. Будний з посиланням на концепцію Дж. Лірсена наголошує на політичній кон'юктурності стереотипів у зв'язку зі ставленням до іншої конфесії, віросповідання, «країни, що становлять загрозу в політичній чи економічній конкуренції, описуються в негативному освітленні, що спричинює *ксенофобію*, а країни, що не становлять жодної загрози, зображуються у привабливому освітленні, що породжує екзотизм та *ксенофілію*» (Будний, 2007: 56).

Прикметно, що в тексті релігійно забарвлені стереотипи втілюються як проявлення в етноментальній свідомості слідів пам'яті народу про визвольну боротьбу, яка мала конфесійний характер. Постісторична ситуація ілюструє функціонування в часовій тягловості уявлень, які стигнуть, кристалізуються і стають культурними маркерами в історичній нарації, зближують план розповідання з подієвим планом. Мінливість і культурно-історична динаміка є результатом втручання у вироблені стереотипи ззовні і перебудови їхньої структури згідно з панівною ідеологією. Зрушення, які могли вплинути на переакцентуацію стереотипів, зафіксовано на початку повісті: «В 1654 году борьба за веру в Малороссии окончилась счастливо присоединением ее к России» (Гребінка, 1981: 112).

Отже, унезалеження від Польщі, ослаблення полонізації і католицизму поступово змінюються промосковськими впливами, і ця історична ситуація відгукнеться пізніше, в посиленні царським урядом антипольських настроїв після поразки повстання 1830 р. Гребінка, без сумніву, проєктував події XVII ст. на свої часи, несвідомо вдаючись у такий спосіб до методу історичної семантики у створенні стереотипів. При цьому він враховує також уявлення самих поляків про себе, їхню самоідентифікацію. Досліджуючи антропологію польськості в національних віддзеркаленнях, В. Чубарова відзначає: «Образ «поляка-католика», народу, який приділяє особливу увагу

своїй вірі та боротьбі за неї, є одним із найдавніших і в авто-, і в гетеростереотипі» (Чубарова, 2008: 9). Ця обставина відіграє не менш важливу роль в уявленнях поляків про козаків, наділенні їх надприродними властивостями, гіперболізації їхньої сили. І справа не лише в цілком природному побоюванні органіста Томаша пройти повз москалів і козаків під час облоги Старого Бихова, а в створюваних навколо Золотаренка містифікаціях, зафіксованих польськими історичними хроніками, відтворених в «Історії Русів» і повторених з полемічною метою Гребінкою. Героїчні звитяги полковника пояснювалися його зв'язками з інфернальним світом, «что будто Золотаренка пожрал ад, с полным своим дьявольским триумфом и величием, за то, что вся Польша, судя о Золотаренку по воинскому искусству его и великим успехам, заключала и навсегда утвердила, якобы он был большой характерник или чародей, то есть волшебник, владеющий многими дьяволами, от коих имел такую необычайную силу в войне и, наконец, в удовлетворение услуг их, взят с таким торжеством прямо в ад» (Історія Русів, 1846: 130).

Однак подібні містифікації заперечуються логікою історичної аргументації автора «Історії Русів», яка, очевидно, враховується Гребінкою в кінцевому відмежуванні від польської історіографії: «А историк Коховский очень наивно приписывает это происшествие гневу мстящего провидения!» (Гребінка, 1981: 130). Втім остання фраза повісті нагадує авторське резюме, яке нібито виключає втручання в земне життя потойбічних сил, але зовсім не знімає фантастичність мотивування подій. Ба більше, готична образність істотно підсилює сугестивність стереотипу, певною мірою екзотизує його і вкладає в емоційні матриці, ці надто чутливі регістри культурно-історичної динаміки. Варто зауважити, що присутність готики не обмежується навіюванням, опосередкованою текстуальною матрицею, а постає частиною естетичної програми автора, структурується, послідовно втілюється у спеціально маркованих топосах.

3. Топіка готичної прози. Простір повісті побудовано на умовному протистоянні двох сакральних центрів: ієзуїтського костюлу з таємними моторошними лабіринтами і православної церкви Віри, Надії, Любові, збудованої полковником на честь сестри. В їхньому описі інтенсифікуються прийоми готичної поетики, які не лише моделюють міф про витoki зла і топографічно прив'язують його до костюлу як антисвіту, а «діють» згідно із законом партиципації, переносючи темні сили в інші місця, роблячи їх предметом містифікацій. Зло втрачає конкретність, зв'язок із фізично фіксованими ворожими діями на кшталт магічного ритуалу виготовлення срібної пулі, стаючи уособленням вселенської безвиході, нескінченного процесу інфернальних перероджень. Вдаючись навіть до образності «несамовитого романтизму», демонструючи чудернацькі переплетіння фольклорної баладності і літературної готики, Гребінка не забував про їхню службову роль у трансформації *імаготипу* як утіленні інонаціонального образу в більш кон'юнктурне утворення, яким є стереотип. Облачення Францишека в монахи-ієзуїти одразу ж розділяє його з оточенням, наділяє його нелюдськими здібностями, табуваним окультним знанням, що виражається навіть зовні, у множинності топографічних проявлень таємної фігури, яка втрачає чіткість фізичних обрисів і зростає в геометричній прогресії. Монах немов розчиняється у повітрі, стає ефірною субстанцією, ввижається «длинной черной фигурой, закутанной в мантию», «страшным привидением».

Гребінка творчо експлуатує топос готичного роману, пристосовуючи його до творення ідеологічно навантаженого стереотипу. При цьому структура його подвійна як з точки зору накладання епох XVII і першої половини XIX ст. в авторській концепції історизму, так і в площині ідеологічного впливу Московського царства, а потім Російської імперії на бачення поляка як ворога, що руйнує зсередини православну культуру. Досліджуючи динаміку формування уявлень про західного сусіда, О. Ліпатов зазначає: «Военная присутність польсько-литовських військ на землях Московії одночасно утверджувало негативний стереотип поляка і той самий стереотип розколювало. Утверджувало в площині політичній (загарбник, нелюд), конфесійній (єретик, кривдник православних храмів), а розколювало у сфері культури... Антипольська пропаганда Російської імперії відрізнялася від антипольської пропаганди Московської держави тим, що йшлося про власних підданих, які чинили опір своїй же владі. Саме це зумовлювало особливе напруження, інтенсивність і масштаб збудження антипольських настроїв і формування полонофобського стереотипу» (Ліпатов, 2015). Отже, уявлення українця про поляка опосередковуються дискурсом панівної ідеології, внаслідок чого бінарна схема стереотипу ускладнюється, перетворюючи його на тернарну модель.

Таке укрупнення відбувається і завдяки *інтенсивності* як важливого маркеру етностереотипу, представленого не просто як емблема, мовленнєва фігура художньої комунікації, а інкрустованого жанровою стихією баладності і літературної готики. З цього погляду і Золотаренко як герой-протагоніст теж сприяє відтіненню антагоніста, поєднуючи у собі риси патріота, полководця і готичного злодія, який порушує заповіт матері і спричиняє смерть сестри. Ця колізія цілком вміщується в образний ряд родинно-побутової балади, так само, як і повернення мертвого полковника до Корсуня перегукується з баладною тональністю і ритмомелодикою («а сам полковник не красовался на рьяном турецком коне, не сверкал перед народом полковничьей булавою... Он лежал мертв в черном гробе» (Гребінка 1981: 126). Тональність, втім, змінюється з мажорної на мінорну. Гребінці вдалося синтезувати історичне і баладне, і показати народження стереотипу зсередини, в площині етноментальної психології. Слушною є думка В. Мацапури про факультативну роль історичного компонента в цьому тексті, без якого повість «сприймалася б як містична історія про католицького монаха Францишека, що присвятив своє життя задоволенню почуття помсти» (Мацапура, 2001: 323).

Висновки. Поетика історії – це передусім поетика тропологічних форм, що черпають з ресурсів історичної пам'яті і закріплюють традицію в часопросторовій перспективі. Оповідання Гребінки «Нежинский полковник Золотаренко» репрезентує національну минувшину кризь модель нового історизму, яка передбачає оперування категорією пам'яті, архівування пережитого історичного досвіду в жанрових формах, етнокультурних стереотипах,

стилістичних фольклорно-літературних сполуках. Перенесення об'єктивного подієвого плану в суб'єктивний позначається й на способах омовлення минулого, витягування з нього призабутих, культурно периферійних, але питомих у постколоніальній ситуації значень. Саме з ними пов'язаний принципово новий тип історичного письма в українській літературній традиції.

Література:

1. Артог Ф. Время и история. «Как писать историю Франции»? *Анналы на рубеже веков*. Москва : «XXI век: Сogласие», 2002. С. 147–168.
2. Будний В. Розгадка чарів Цирцеї: національні образи та стереотипи в освітленні літературної етноімагології. *Слово і Час*. 2007. № 3. С. 52–63.
3. Гребінка Є. Твори у 3 т. Т. 2. Прозові твори 1841–1845. Київ : Наукова думка, 1981. С. 112–130.
4. Задорожна Л. Євген Гребінка. Літературна постать. Київ : Твім інтер, 2000. 160 с.
5. Історія Русов, или Малой России. Москва, 1846.
6. Липатов А. Польша в русском восприятии. URL: <http://www.vestnik-evropy.ru/issues/poland-in-the-russian-perception.html> (дата звернення: 10.07.2021).
7. Мацапура В. Украина в русской литературе первой половины XIX века. Харьков – Полтава : ПОИППО, 2001. 396 с.
8. Мацапура Л. Традиции готического романа в исторической прозе Е.П. Гребенки. *Філологічні науки*. 2014. № 18. С. 26–43.
9. Нахлік Є.К. Історична проза Євгена Гребінки. *Українська мова і література в школі*. 1987. № 2. С. 10–16.
10. Перевертень Н. Творчий діалог української та французької літератур (на матеріалі творів Є. Гребінки, О. де Бальзака, В. Гюго). *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. *Філологічні науки*. 2016. № 8. С. 75–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Litpro_2016_8_18 (дата звернення: 12.04.2021).
11. Титаренко С.Д., Русанова М.М. Готическая традиция в литературе в аспекте интермедияльного анализа. *Культура и текст*. 2021. № 44. С. 43–55.
12. Фрейд З. Основной инстинкт. Москва : АСТ – ЛТД, 1997. 656 с.
13. Чик Д. Жанрові системи української та англійської прози кінця XVIII – середини XIX ст.: проблеми типології та поетики : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.05. Київ, 2018. 501 с.
14. Чубарова В.В. Стереотип поляка в польском и русском восприятии: опыт антропологического исследования. *Исследования по прикладной и неотложной этнологии*. Москва : ИЭА РАН, 2008. 30 с.
15. Шамрай А. Харківська школа романтиків. Т. 1. Харків : Державне видавництво України, 1930. 280 с.
16. Янковська Ж. Фольклоризм української літературної прози доби романтизму : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.07. Львів, 2017. 465 с.
17. Bhabha H. Nation and narration. London : Routledge, 1990. 352 p.

References:

1. Artog, F. (2002). Vremya i istoriya. “Kak pisat istoriyu Frantsii”? [Time and history. “How to write the history of France”?]. *Annalyi na rubezhe vekov. – Annals at the turn of the century*. Moscow: “XXI vek: Soglasie”, p. 147–168 [in Russian].
2. Budnyi, V. (2007). Rozghadka chariv Tsyrtsei: natsionalni obrazy ta stereotypy v osvittleni literaturnoi etnoimaholohii [Unraveling the magic of Circe: national images and stereotypes in the coverage of literary ethnoimagology]. *Slovo i Chas*. No. 3. P. 52–63 [in Ukrainian].
3. Hrebinka, Ye. (1981). Tvory u 3 t. T. 2. Prozovi tvory 1841–1845 [Prose works 1841–1845]. Kyiv: Naukova dumka, p. 112–130 [in Ukrainian].
4. Zadorozhna, L. (2000). Yevhen Hrebinka. Literaturna postat [Eugene Hrebinka. Literary figure]. Kyiv: Tvim inter. 160 p. [in Ukrainian].
5. Istoriiia Rusov, yly Maloi Rossyy (1846) [History of the Rus, or Little Russia Moskva] [in Russian].
6. Lipatov, A. (2015). Polsha v russkom vospriyatii [Poland in Russian perception]. Retrieved from: <http://www.vestnik-evropy.ru/issues/poland-in-the-russian-perception.html> (Last accessed: 10.07.2021) [in Russian].
7. Matsapura, V. (2001). Ukraina v russskoy literature pervoy polovinyi XIX veka [Ukraine in Russian literature of the first half of the 19th century]. Harkov – Poltava: POIPPO. 396 p. [in Ukrainian].
8. Matsapura, L. (2014). Traditsii goticheskogo romana v istoricheskoy proze E.P. Grebenki [Traditions of the Gothic Novel in Historical Prose by E.P. Grebenka]. *Filologichni nauki – Philological sciences*. No. 18. Pp. 26–43 [in Ukrainian].
9. Nakhlik, Ye. (1987). Istorychna proza Yevhena Hrebinky [Historical prose by Yevhen Hrebinka]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*. No. 2. Pp. 10–16 [in Ukrainian].
10. Pereverten, N. (2016). Tvorchyi dialoh ukrainskoi ta frantsuzkoi literatur (na materialy tvoriv Ye. Hrebinky, O. de Balzaka, V. Hiuho) [Creative dialogue of Ukrainian and French literature (based on the works of E. Hrebinka, O. de Balzac, V. Hugo)]. *Literaturnyi protses: metodolohiia, imena, tendentsii. Filolohichni nauky – Literary process: methodology, names, trends. Philological sciences*. No. 8. Pp. 75–78. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Litpro_2016_8_18 (Last accessed: 12.04.2021) [in Ukrainian].
11. Titarenko S.D., Rusanova M.M. (2021). Goticheskaya traditsiya v literature v aspekte intermedialnogo analiza [Gothic tradition in literature in the aspect of intermediate analysis]. *Kultura i tekst – Culture and text*. No. 44. Pp. 43–55 [in Russian].

12. Freyd, Z. (1997). Osnovnoy instinkt [The basic Instinct]. Moscow: AST – LTD. 656 p. [in Russian].
13. Chyk, D. (2018). Zhanrovi systemy ukrainskoi ta anhliiskoi prozy kintsya XVIII – seredyny XIX st.: problemy typolohii ta poetyky [Genre systems of Ukrainian and English prose late XVIII – mid XIX centuries: problems of typology and poetics]: dys. ... d-ra filol. nauk: 10.01.05. Kyiv, 501 p. [in Ukrainian].
14. Chubarova, V.V. (2008). Stereotip polyaka v polskom i russkom vospriyatii: opyt antropologicheskogo issledovaniya [Pole stereotype in Polish and Russian perception: experience of anthropological research]. *Issledovaniya po prikladnoy i neotlozhnoy etnologii – Research in Applied and Emergency Ethnology*. Moscow: IEA RAN. 30 p. [in Russian].
15. Shamrai, A. (1930). Kharkivska shkola romantykiv [Kharkiv school of romantics]. Vol. 1. Kharkiv: Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy. 280 p. [in Ukrainian].
16. Iankovska, Zh. (2017). Folklorizm ukrainskoi literaturnoi prozy doby romantyzmu [Folklore of Ukrainian literary prose of the Romantic era]: dys. ... d-ra filol. nauk: 10.01.07. Lviv. 465 p. [in Ukrainian].
17. Bhabha, H. (1990). Nation and narration. London: Routledge. 352 p.

Стаття надійшла до редакції 16.07.2021
The article was received 16 July 2021